Людмила Ракітянська
ORCID iD 0000 0003 3586 2754

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри методики музичного виховання, співу
та хорового диригування,
Криворізький державний педагогічний університет,
пр. Гагаріна, 54, 50086 Кривий Ріг, Україна,
ludmilanick777@gmail.com

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті обґрунтовуються концептуальні засади формування емоційного інтелекту вчителя музичного мистецтва в процесі фахової підготовки. Емоційний інтелект вчителя музичного мистецтва розглядається як інтегральна, індивідуально-особистісна й професійно значуща якість, що виступає системоутворюючим чинником професійної діяльності. Наголошується, що процес формування цієї інтегральної якості має здійснюватися у відповідності до сучасних методологічних настанов та з урахуванням комплексного впливу зовнішніх (інтеграційних) та внутрішніх (інноваційних) тенденцій розвитку системи вищої освіти. У статті висвітлені тенденції розвитку мистецької професійної освіти та її складової – музично-педагогічної освіти. Розглядається інноваційний контекст мистецького освітнього простору як резерв удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, зокрема, формування їхнього емоційного інтелекту. Зроблено висновок, що динамічний розвиток сучасного суспільства потребує від учителя не лише високого рівня освіченості, компетентності, інноваційності, а й володіння соціально орієнтованими навичками, зокрема, емоційним інтелектом, який забезпечить йому швидку адаптацію в соціумі, затребуваність на ринку праці, успішність у професійній діяльності. В обґрунтуванні основних положень авторської концепції окреслені мета, завдання, провідні принципи та організаційно-методичні умови формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки.

Ключові слова: вчитель музичного мистецтва; емоційний інтелект; концепція формування.

<https://doi.org/10.28925/2078-1687.2019.3-4.1623>

Вступ. У науковому тезаурусі концепція (лат. conceptio) інтерпретується як система поглядів, що визначають розуміння явищ і процесів, які об'єднані визначальним задумом, провідною ідеєю (Бондаревська, Кульневич, 1999, с. 216). Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва, зокрема, формування їх емоційного інтелекту як особистісно-професійної якості, вимагає відповідності сучасним методологічним настановам, визначених, зокрема, положеннями Концепції розвитку педагогічної освіти (2018). Метою Концепції є вдосконалення системи педагогічної освіти для створення бази підготовки педагогічних працівників нової генерації, забезпечення умов для становлення і розвитку сучасних альтернативних моделей безперервного про-

фесійного та особистісного розвитку педагогів, які стануть ключовою умовою впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. З наголосом на якісній освіті як головному чиннику досягнення професійного успіху педагогічним працівником, в Концепції, разом з тим, підкреслено, що «високий рівень академічних досягнень, продемонстрований здобувачем педагогічного фаху під час навчання у закладі освіти, не гарантує його успішності в професійній діяльності. Освітня кваліфікація педагогічного працівника не є тотожною його професійній кваліфікації» (Концепція розвитку педагогічної освіти, 2018, с. 3). Докорінні зміни у структурі сучасного ринку праці, що зумовлюють зміну пріоритетів у вимогах до компетентностей працівників, потребують, як зазнача-

ється в Концепції, більшої уваги у професійній, фаховій освіті формуванню й розвитку загальних (універсальних, ключових) компетентностей, що, в свою чергу, сприятиме подоланню вузькоспеціалізованої освіти, її фрагментарності, недостатнього розвитку інтеграційних процесів у суміжних галузях науки. Серед причин, що призвели до певного дисбалансу між суспільним запитом на висококваліфікованих педагогічних працівників та існуючою системою педагогічної освіти, рівнем готовності й спроможності сучасних педагогічних працівників до сприйняття й реалізації освітніх реформ в Україні, названі і такі: застарілі зміст, структура, стандарти та методики (технології) навчання в системі педагогічної освіти, які не забезпечують майбутнім педагогам можливості оволодіння компетентнісним підходом та сучасними ефективними інструментами педагогічної праці (Концепція розвитку педагогічної освіти, 2018, с. 2–4). Наголошено, що підготовка педагогічного працівника має відповідати суспільним запитам, сформульованим у професійних стандартах та стандартах освіти, враховувати світові тенденції та рекомендації впливових міжнародних організацій щодо підготовки педагогів (Концепція розвитку педагогічної освіти, 2018, с. 3).

Мета статті: висвітлення концептуальних положень формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки.

Сучасні тенденції розвитку зарубіжної та вітчизняної вищої освіти. Концепція розвитку педагогічної освіти як методологічна основа підготовки майбутніх учителів нової генерації орієнтує на досягнення очікуваних результатів, серед яких визнані: покращення якості підготовки педагогічних кадрів, залучення до здобуття педагогічної професії випускників шкіл та закладів професійної освіти з високими показниками інтелектуального розвитку та емоційного інтелекту, зорієнтованості на педагогічну професію. Виходячи з методологічних настанов вищезазначеної концепції можемо констатувати, що динамічний, цивілізаційний розвиток сучасного суспільства, з характерним зростанням невизначеності у майбутньому, потребує сьогодні не лише високоосвіченого, компетентного, інноваційно мислячого вчителя з ґрунтовною академічною підготовкою, а вчителя, який володіє універсальними, ключовими, соціально орієнтованими навичками відповідно до світових освітніх тенденцій, зо-

крема, емоційним інтелектом, який допоможе адаптуватись і бути стресостійким у складному, мінливому, швидкоплинному соціумі, бути затребуваним і конкурентоспроможним на ринку праці, здатним і успішним у професійній самореалізації в умовах реформування української школи.

У розробленні концепції формування емоційного інтелекту вчителя музичного мистецтва в процесі фахової підготовки має враховуватись комплексний вплив зовнішніх (інтеграційних), загальних для цивілізаційного світу тенденцій розвитку та внутрішніх (інноваційних) тенденцій розвитку різних сфер українського суспільства, зокрема, системи вищої освіти, в нових соціально-економічних, політичних, культурних реаліях. Тенденцію будемо розглядати як спрямованість або відносно стійкий напрям розвитку певного явища, процесу, ідеї що найбільш повно віддзеркалює характерні зміни в різних галузях суспільного життя, зокрема в сфері вищої освіти, які, в свою чергу, спрямовують науковий пошук на визначення адекватних суспільним запитам і новітнім тенденціям напрямів та засобів удосконалення і перспективного розвитку професійної підготовки майбутніх вчителів як компетентних, конкурентоспроможних на ринку праці фахівців нового покоління.

У процесі розбудови суверенної, демократичної держави Україна, спираючись на здобутки вітчизняної науки і практики, зберігаючи національні культурні, освітянські традиції, інтегрується у світовий науковий й культурно-освітній простір, інтенсивний розвиток якого характеризується такими тенденціями як: орієнтація більшості країн світу на перехід від елітної освіти до високоякісної освіти для всіх; поглиблення міждержавного співробітництва у сфері освіти; суттєве збільшення у світовій освіті гуманітарної складової в цілому, а також за рахунок введення нових людиноорієнтованих наукових та навчальних дисциплін; значне поширення нововведень при збереженні національних традицій і національної ідентичності країні і регіонів. Це визначає його полікультурний, соціально-орієнтований характер щодо розвитку людини і цивілізації в цілому (Бордовська, Реан, 2006, с. 143). Інноваційність як ознака розвитку освітніх систем багатьох країн світу пов'язана з процесами гуманізації і демократизації освіти, переосмислення цілей, змісту, методів, форм організації і управління освітнім процесом; підвищення якості освіти;

зміни стилю педагогічної діяльності, системи контролю і оцінки рівня освіти; системи фінансування; навчально-методичного забезпечення; діяльності вчителя й учня (Бордовська, Реан, 2006, с. 128). Одним із інноваційних світових освітніх проєктів XXI ст. є освітня програма SEL (соціально-емоційне навчання), ключовим поняттям якого є емоційний інтелект. У цьому контексті формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва потребує розробки та застосування інноваційних технологій навчання. Безальтернативність сучасним загальносвітовим освітнім тенденціям в контексті євроінтеграційних орієнтацій України актуалізує значення вищої освіти як складової загальнодержавної стратегії розвитку країни, яка проголошена вирішальним, домінуючим фактором поступального розвитку суспільства, механізмом подолання його кризового стану.

Варто підкреслити, що історичним запитом українського суспільства у XXI столітті, яке характеризується трансформаціями перехідного суспільного устрою, є соціально-культурні перетворення, зокрема у сфері вищої освіти, пов'язані з відмовою від консервативної, традиційної моделі освіти, що не задовольняє вимог поступального розвитку суспільства, освітніх потреб особистості, запитам ринку праці і потребує кардинального її реформування, підвищення якісного рівня, інноваційного змісту, відповідності міжнародним стандартам. Саме тому, відповідно до сучасних тенденцій відбувається трансформація вітчизняної системи вищої освіти, тенденції розвитку якої систематизуються так (Губерська, 2014): гуманізація вищої освіти, що полягає в утвердженні людини як найвищої соціальної цінності; гуманітаризація вищої освіти, що покликана формувати духовність, культуру особистості, планетарне мислення; відкритість системи вищої освіти; демократизація вищої освіти, створення умов для розвитку активності, ініціативи та творчості усіх учасників процесу навчання; посилення диференціації та індивідуалізації освітнього процесу, створення умов для самореалізації і самовизначення особистості; поєднання навчання і виховання, як компонентів сучасної вищої освіти, підпорядкування змісту навчання і виховання загальному завданню формування цілісної і гармонійно розвиненої особистості; оптимістичне ставлення до можливостей дітей та молоді незалежно від їх природного потенціалу і соціального походження; активний пошук

нової методичної системи, яка орієнтована не тільки на інтелект особистості, але й на чуттєву та підсвідому сферу особистості, спрямовану на те, щоб студент з пасивного об'єкту перетворювався на суб'єкт освітнього процесу; активне впровадження принципів безперервної освіти; стандартизація змісту освіти.

Новітні тенденції розвитку вітчизняної мистецької професійної освіти. Особливе місце в системі вищої освіти займає мистецька професійна освіта, як один із пріоритетних її напрямів, зумовлений особливою значимістю професійної діяльності фахівців мистецьких спеціальностей для соціокультурного розвитку країни (Пономарьова, 2013, с. 310), специфіка якої в «емоційній, духовно-енергетичній насиченості» (Масол та ін., 2006, с. 39), що уможливило через оволодіння мистецькою творчістю ефективно впливати на особистість майбутнього фахівця, формуючи його світоглядні, емоційно-ціннісні, духовно-творчі орієнтації, які, в якості особистісного надбання, визначають його соціокультурну та професійну позицію.

Серед тенденцій, що визначають вектор розвитку мистецької професійної освіти А. Козир (2016) виокремлює: гуманізацію; гуманітаризацію; національну спрямованість; соціокультурну відповідність; відкритість; перенесення акценту з навчальної діяльності на навчально-пізнавальну, художню; перехід від репродукування до розуміння, осмислення; створення умов для самореалізації; педагогічну взаємодію; співробітництво; спрямованість освітнього процесу на виявлення творчих можливостей; перехід від регламентаційних способів організації педагогічного процесу до розвивальних; безперервність освіти; акмеологічне спрямування розвитку особистості (с. 31).

Підкреслимо, що складовою мистецької професійної освіти є музично-педагогічна освіта, яку В. Черкасов (2010, с. 25) визначає як процес і результат підготовки на музично-педагогічних факультетах особистості майбутнього вчителя, що володіє сучасними педагогічними технологіями, загальнонауковими, психолого-педагогічними та спеціальними знаннями, вміннями і навичками, які допомагають реалізувати свій творчий потенціал засобами педагогічної, науково-дослідної та музично-просвітницької діяльності для формування духовної культури молоді на основі ціннісних орієнтирів, набутих суспільством. Аналізуючи процеси, що відбуваються в галузі музично-педагогічної освіти крізь призму євроінтеграційних праг-

нень, В. Черкасов (2010) визначає характерні тенденції її розвитку: усвідомлення особливого статусу освіти як найбільш пріоритетної сфери життєдіяльності, оволодіння молодим поколінням системою знань, умінь, навичок як засобами формування світогляду та професійного становлення; визнання особливої ролі у період особистісного і професійного зростання учнівської молоді художньо-естетичного виховання, основою якого завжди вважалося музичне мистецтво, спрямоване на формування світогляду й духовної культури особистості, ціннісних орієнтацій, емоційного співпереживання; оновлення змісту навчальних планів та навчальних програм; диференційований підхід до організації освітнього процесу тощо (с. 25–26).

У процесі дослідження тенденцій розвитку музичної освіти в Україні на початку XXI ст. Л. Сбітневою (2016, с. 193–194) встановлено, що для музично-педагогічної освіти характерні значні наукові, методичні здобутки вітчизняних науковців. Особлива увага приділяється дослідженням перспективних напрямів розвитку цієї освітянської сфери, як-от: вибудовуються особистісно-орієнтовані моделі музично-освітнього процесу; вивчаються психологічні основи музичного виховання, шляхи формування творчої активності, емоційно-емпатійної та інтелектуальної сфер особистості тощо. Разом з тим, науковець зосереджує увагу на проблемах, які потребують негайного вирішення. В умовах складної політичної й економічної ситуації у XXI ст. гострою музично-педагогічною проблемою, вважає Л. Сбітнева, постає девальвація у значній частини молоді художніх цінностей; в суспільстві посилюється роль раціонального над емоційним; «антихудожня інформація» посідає центральне місце в уподобаннях сучасної молоді; наслідком тотальної комерціалізації музичної культури стало викривлення попиту на музичну продукцію; другорядними у ціннісних пріоритетах молоді стають класична і народна музика; домінуючим є ставлення до музики як до розваги. Ці фактори збіднюють внутрішній світ особистості, негативно впливають на світогляд, емоційно-почуттєву сферу, систему ціннісних орієнтацій. Вихід з цієї кризової ситуації Л. Сбітнева вбачає у реформуванні музично-освітньої сфери, переосмисленні можливостей і потенціалу музичного мистецтва у формуванні духовної культури особистості (Сбітнева, 2016, с. 192).

Окреслюючи інноваційний контекст про-

фесійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва А. Растригіна (2014, с. 58) вважає, що основою забезпечення особистісно-професійного становлення майбутнього фахівця у відповідності до гуманістичних цінностей суспільства може стати інноваційний ресурс мистецького освітнього простору закладів вищої освіти, який полягає у реконструюванні змісту підготовки із вузькопрофесійного спрямування на підготовку вчителя музичного мистецтва до широкого мистецько-гуманістичного розвитку. Забезпечення такої можливості, вважає дослідниця, пов'язане, передусім, з більш широким баченням мети підготовки фахівця в галузі музично-педагогічної освіти та завдань його майбутньої професійної діяльності. Певної реконструкції, підкреслює А. Растригіна, потребує зміст фахової підготовки на засадах становлення і розвитку суб'єктних характеристик майбутнього фахівця як основи його внутрішнього духовно-творчого саморозвитку, самовираження, самореалізації, вільного вибору індивідуальної траєкторії професійно-творчого розвитку.

Наукові пошуки і здобутки вітчизняних дослідників у галузі музично-педагогічної освіти дають поштовх новим дослідженням, спрямованим на модернізацію підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва як носія індивідуально-особистісних і професійно значущих якостей, які, відповідно до соціокультурних запитів і вимог ринку праці, забезпечують йому належний рівень конкурентоспроможності, готовність самостійно й ефективно продукувати гуманістичні цінності в практику нової української школи і досягати професійного успіху. Такою особистісно-професійною, інтегральною якістю вчителя музичного мистецтва розглядаємо його емоційний інтелект.

Авторська концепція формування емоційного інтелекту вчителя музичного мистецтва. В обґрунтуванні положень авторської Концепції ми враховували, що *метою* формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки є сприяння їхньому індивідуально-особистісному та професійному становленню на якісно високому професійному рівні, зумовленому як соціальним запитом на фахівців нової генерації, так і світовими освітніми тенденціями щодо універсальних, ключових, соціально-орієнтованих навичок фахівця. Передбачається, що в процесі фахової підготовки професіоналізм майбутніх вчителів музичного

мистецтва буде формуватися в єдності професійних й особистісних якостей, зокрема, емоційного інтелекту.

Формування емоційного інтелекту вчителів музичного мистецтва в умовах багатоступеневої професійно-фахової підготовки забезпечується спеціально організованою системою професійної підготовки майбутніх фахівців, спрямованою на усвідомлення соціально-культурної значущості майбутньої професії, опанування системою компетентностей та формування емоційного інтелекту як індивідуально-особистісної, інтегральної професійної якості, що сприяє духовному самовдосконаленню й професійній самореалізації майбутнього вчителя як гуманної, кордоцентричної особистості, здатної до свідомих і відповідальних, особистісно-сміслових й емоційно-ціннісних перетворень освітнього процесу шляхом оволодіння технологіями розвитку емоційного інтелекту у неперервній освіті.

Визначене цілепокладання дозволяє сформувати основні завдання формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки: створення спеціальних умов для особистісно-професійного розвитку майбутніх учителів; забезпечення теоретичної підготовки студентів з питань емоційного інтелекту на основі опанування ними спеціальними знаннями; формування системи практичних умінь і навичок з методик та технологій діагностики, формування та розвитку емоційного інтелекту як інтегральної якості; оволодіння технологіями розвитку емоційного інтелекту в неперервній професійній освіті; оновлення змісту, методів, форм та засобів фахової підготовки щодо формування емоційного інтелекту; прогнозування перспективних напрямів розвитку емоційного інтелекту вчителя музичного мистецтва.

Провідними принципами концепції формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки обрані такі: гуманізації, науковості, єдності афекту й інтелекту, системності, поступовості і послідовності, кордоцентричності, контекстності, інтегративності, творчого індивідуалізму.

Вихідні положення авторської концепції формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки полягають у наступному:

1. Парадигмальна зміна системи вищої музично-педагогічної освіти з домінуванням гу-

маністичної, людиноцентрованої парадигми, вимагає перегляду і концептуального переосмислення традиційного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що органічно поєднує професійно-педагогічну і мистецьку (фахову) освіту вчителя в їх спрямованості на загальну мету, завдання, зміст, способи професійної діяльності.

2. Формування емоційного інтелекту майбутніх вчителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки ґрунтується на врахуванні специфіки професійної діяльності вчителя музичного мистецтва як музично-педагогічної, оскільки вона вирішує педагогічні завдання засобами музичного мистецтва;

3. Емоційний інтелект учителя музичного мистецтва розглядається нами як особистісна й професійно значуща якість, що виступає системоутворюючим чинником професійної діяльності, утвореним взаємодією афективних і когнітивних процесів і спрямованим на залучення учнів загальноосвітніх навчальних закладів до музичного мистецтва, його емоційно-образної змістовності з метою розвитку їхньої емоційно-почуттєвої сфери як основи духовності, гуманності, людяності.

4. Як цілісна, інтегральна якість, емоційний інтелект учителя музичного мистецтва утворений єдністю двох складових – особистісно-інтроверсійною та міжособистісно-екстраверсійною, кожна з яких характеризує внутрішнє та зовнішнє ставлення особистості. До структури особистісно-інтроверсійної складової доцільно віднести такі компоненти: мотиваційно-цільовий, емоційно-ідентифікаційний, перцептивно-інтонаційний, адаптивний, емоційно-ціннісний, когнітивно-інтерпретаційний, рефлексивно-регулюючий. До структури міжособистісно-екстраверсійної складової відповідно: емоційно-комунікативний, герменевтично-ціннісний, кордоцентричний, творчо-виконавський, педагогічно-артистичний.

5. Структура емоційного інтелекту вчителя музичного мистецтва передбачає досягнення збалансованості й рівноваги між емоційним та інтелектуальним компонентами складових із застосуванням тренінгових технологій (наприклад, мотиваційної, позитивної «Я-концепції» вчителя, предметно-тематичної, музично-філософської, музично-раціональної, ефекту Моцарта, художньо-педагогічних, сугестивних та ін.). Урахування визначених складових та їх компонентів у цілісній структурі емоційного інтелекту вчителя музичного мистецтва впли-

ває на: мотиви звернення учнів до кращих зразків світової та національної музичної культури, усвідомлення цінності й смислу такого художнього пізнання; формування культури почуттів і здатності до адекватної емоційної реакції на емоційно-образний зміст музичного твору й слухацької інтерпретації його змісту; усвідомлення музики як «мистецтва інтонованого смислу», що дозволяє пізнати й відчувати внутрішній світ і переживання іншого; розвиток художньо-образного мислення й світосприйняття; формування особистісно-ціннісного ставлення до різножанрових та різностильових мистецьких творів, розуміння зв'язків музики з життям; формування музично-виконавських навичок творчої самореалізації й самовираження в сфері мистецтва; набуття ментально-

естетичного досвіду; організацію освітнього процесу в урочній та позаурочній формах навчання за принципом емоційно-духовної домінанти.

6. Результатом формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва як інтегральної якості є сформованість її складових: особистісно-інтроверсійної та міжособистісно-екстраверсійної, що визначені обраними критеріями та методами дослідження.

Висновки. Окреслені основні положення концепції формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва визначають спрямованість змісту, форм, методів та засобів їх професійно-фахової підготовки, вивчення ефективності яких складає перспективу подальшого дослідження.

Література

- Бондаревская Е. В., Кульневич С. В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания. Ростов-на-Дону: Учитель, 1999. 560 с.
- Бордовская Н. В., Реан А. А. Педагогика. Санкт-Петербург: Питер, 2006. 307 с.
- Губерська Н. Л. Сучасний стан та тенденції розвитку державної політики у сфері вищої освіти в Україні. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1. С. 141–151.
- Козир А. Основні тенденції розвитку мистецької освіти на сучасному етапі. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2016. Вип. 3. С. 25–37.
- Масол Л. М., Гайдамака О. В., Белкіна Е. В., Калініченко О. В., Руденко І. В. Методика навчання мистецтва у початковій школі. Харків: Веста: Ранок, 2006. 256 с.
- Пономарьова О. Філософські аспекти проблеми підготовки фахівців мистецьких спеціальностей у ВНЗ України. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2013. Вип. 8. Частина 1. С. 309–316.
- Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти / Міністерство освіти і науки України. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 15.09.2019).
- Растригіна А. М. Інноваційний контекст професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. Вип. 133. С. 57–64.
- Сбітнева Л. М. Тенденції розвитку музичної освіти в Україні на початку ХХІ століття. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. № 5 (74). С. 192–200.
- Черкасов В. Ф. Сучасні тенденції розвитку вітчизняної музично-педагогічної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. Випуск 97. С. 24–29.

References

- Bondarevskaya, E. V., Kulnevich, S. V. (1999). *Pedagogika: lichnost v humanisticheskikh teoriyakh i sistemakh vospitaniya* [Pedagogy: personality in humanistic theories and education systems]. Rostov-on-Don, Russia: Teacher (rus).
- Bordovskaya, N. V., Rean, A. A. (2006). *Pedagogika* [Pedagogy]. Saint Petersburg, Russia: Piter (rus).
- Guberska, N. L. (2014). Suchasnyi stan ta tendentsiyi rozvytku derzhavnoyi polityky v sferi vyshchoyi osvity v Ukraini [Present situation and tendencies of development of state policy in the field of higher education in Ukraine]. *Pravo i gromadyanske suspilstvo*, 1, 141–151 (ukr).
- Kozyr, A. (2016). Osnovni tendentsiyi rozvytku mystetskoyi osvity na suchasnomu etapi. [The main tendencies of development of art education at the present stage]. *Profesionalism pedagoga: teoretychni i metodychni aspekty*, 3, 25–37 (ukr).

- Masol, L. M., Gaydamaka, O. V., Byelkina, E. V., Kalinichenko, O. V., Rudenko, I. V. (2006). *Metodyka navchannya mystetstva u pochatkoviy shkoli: posibnyk dla vchytelya [Methods of teaching art in elementary school: a guide for teachers]*. Kharkiv, Ukraine: Vesta: Ranok (ukr).
- Ponomaryova, O. (2013). Filosofski aspekty problem pidgotovky fakhivtsiv mystetskykh spetsialnostey u VNZ Ukrainy [Philosophical aspects of the problem of preparation of specialists of art specialties in universities of Ukraine]. *Problems of training a modern teacher: a collection of scientific works of Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna*, 8 (1), 309–316 (ukr).
- Pro zatverdzhennya Kontseptsii rozvytku pedagogichnoyi osvity / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [On approval of the Concept of development of pedagogical education / Ministry of Education and Science of Ukraine]* (2018). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepcii-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (ukr).
- Rastrygina, A. M. (2014). Innovatsiyniy kontekst profesiynoyi pidgotovky maybutnyogo pedagoga-muzykanta [Innovative context of professional training of a future teacher of music]. *Science notes. Series: Pedagogical Sciences*. Kirovograd, Ukraine: KSPU named V. Vynnychenko, 133, 57–64 (ukr).
- Sbitnyeva, L. M. (2016). Tendentsiyi rozvytku muzychnoyi osvity v Ukraini na pochatku XXI stolittya [Tendency in the development of music education in Ukraine at the beginning of the 21st century]. *Personality spirituality: methodology, theory and practice*, 5 (74), 192–200 (ukr).
- Cherkasov, V. F. (2010). Suchasni tendentsiyi rozvytku vitchyznyanoyi muzychno-pedagogichnoyi osvity [Modern trends in the development of national music- pedagogical education]. *Science notes. Series: Pedagogical Sciences*. Kirovograd, Ukraine: KSPU named V. Vynnychenko, 97, 24–29 (ukr).

КОНЦЕПЦИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА УЧИТЕЛЯ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Ракитянская Людмила,
кандидат педагогических наук, доцент,
доцент кафедры методики музыкального воспитания, пения и хорового дирижирования,
Криворожский государственный педагогический университет,
пр. Гагарина, 54, 50086 Кривой Рог, Украина, ludmilanick777@gmail.com

В статье обосновывается концепция формирования эмоционального интеллекта будущего учителя музыкального искусства в процессе специальной подготовки. Эмоциональный интеллект учителя музыки рассматривается как интегральное, индивидуально-личностное и профессионально значимое качество, которое выступает системообразующим фактором профессиональной деятельности. Подчеркивается, что процесс формирования этого качества должен осуществляться в соответствии с современными методологическими установками и с учетом комплексного влияния внешних (интегральных) и внутренних (инновационных) тенденций развития системы высшего образования. В статье освещены тенденции развития профессионального образования в сфере искусства и ее составляющего – музыкально-педагогического образования. Рассматривается инновационный контекст образовательного пространства в сфере искусства как резерв совершенствования профессиональной подготовки будущих учителей музыки, в частности, формирования их эмоционального интеллекта. Сделан вывод, что динамическое развитие современного общества требует от учителя не только высокого уровня образованности, компетентности, инновационности, но и владения социально ориентированными навыками, в частности, эмоциональным интеллектом, который обеспечит ему адаптацию в социуме, востребованность на рынке труда, успешность в профессиональной деятельности. В обосновании основных положений авторской Концепции обозначены цель, задачи, принципы и организационно-методические условия формирования эмоционального интеллекта будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: концепция формирования; учитель музыкального искусства; эмоциональный интеллект.

CONCEPT OF FORMATION OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF A MUSICAL ART TEACHER IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Rakityanska Lyudmyla, PhD (Pedagogy),
Associate Professor, Assistant Professor of the Methodology of Musical Education,
Singing and Choral Conducting Department, Kryvyi Rih State Pedagogical University,
54 Gagarin Ave., 50086 Kryvyi Rih, Ukraine, ludmilanick777@gmail.com

The article grounds the conceptual bases of formation of emotional intelligence of a teacher of musical art in the process of professional training. The emotional intelligence of a teacher of music is regarded as an integral, individual-personal and professionally significant quality, acting as a system-forming factor of professional activity. It is emphasized that the process of formation of this integral quality should be carried out in accordance with modern methodological guidelines, defined, in particular, by provisions of the Concept of development of pedagogical education and taking into account the complex influence of external (integration) and internal (innovative) tendencies of development of the higher education system. This article shows tendencies of development of art professional education and its component – music-pedagogical education, awareness of which contributes to the entry of this field of higher education into the world cultural and educational space. The innovative context of the artistic educational space is considered as a reserve for improving the professional training of future teachers of music, in particular, the formation of their emotional intelligence. It is concluded that the dynamic and unstable development of modern society requires from the teacher not only a high level of education, competence, innovation, but also possession of socially oriented skills, in particular, emotional intelligence, which will provide him with rapid adaptation to society, demand, success in professional activity. The substantiation of the basic provisions of the author's Concept outlines the purpose, tasks, guiding principles and organizational and methodological conditions that highlight the innovative approach to the selection of content, methods, forms and means of formation of the emotional intelligence of future teachers of music in the process of professional training.

Key words: concept of formation; emotional intelligence; teacher of music.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2019

Прийнято до друку 31.10.2019